

Sygn. akt II S 274/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 2 września 2019 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

|                 |  |
|-----------------|--|
| Przewodniczący: | SSO Beata Tabaka (spr.)                  |
| Sędziowie:      | SO Liliana Kaltenbek<br>SO Barbara Kursa |

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2019 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi S. S. i T. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy w postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Wadowicach pod sygn. I Ns 181/12

postanawia:

1. stwierdzić przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Wadowicach pod sygn. I Ns 181/12;
2. przyznać skarżącym S. S. i T. S. od Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Wadowicach sumę pieniężną w kwocie 4.900 zł (cztery tysiące dziewięćset złotych);
3. oddalić skargę w pozostałym zakresie;
4. zwrócić skarżącym kwotę 300 zł (trzysta złotych) uiszczoną tytułem opłaty od skargi.

SSO Barbara Kursa SSO Beata Tabaka SSO Liliana Kaltenbek

## UZASADNIENIE

Pismem z dnia 3 czerwca 2019 r. S. S. i T. S. wnieśli skargę na naruszenie ich prawa do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy w postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Wadowicach pod sygn. I Ns 181/12, żądając stwierdzenia przewlekłości postępowania, zalecenia Sądowi rozpoznającemu sprawę rozpoznania sprawy w ciągu miesiąca od dnia rozpoznania skargi i wnosząc o przyznanie skarżącym sumy pieniężnej w wysokości 10.000 zł.

Na poparcie swojego stanowiska skarżący podnieśli, że wniosek z dnia 14 lutego 2012 r. o ustanowienie służebności drogi koniecznej pozostaje dotychczas nierozpoznany, pomimo, że nie zawierał błędów ani uchybień formalnych. Uczestnicy postępowania nie składali zaś środków odwoławczych, a postępowanie nie było zawieszane. Sąd Rejonowy już w dniu 12 kwietnia 2012 r. zdecydował o konieczności przeprowadzenia oględzin nieruchomości i wyznaczył

ich termin na 6 czerwca 2012 r. W kolejnych latach odbyły się powtórne oględziny z udziałem innego sędziego i łącznie 13 terminów rozpraw. Kolejne terminy były wyznaczane w odstępach kilkumiesięcznych, a rozprawy często były odraczane. Trzykrotnie zdarzyło się również, że Sąd Rejonowy otwierał zamkniętą rozprawę i dopuszczał kolejne dowody, które mogły być przeprowadzone wcześniej. W tych okolicznościach, zdaniem skarżących, wystąpiła nieuzasadniona przewlekłość postępowania, które już dawno powinno ulec zakończeniu. Zaniechanie rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie uniemożliwia zaś skarżącym wykorzystanie posiadanej nieruchomości z uwagi na brak uregulowanego dojazdu. Z kolei skarżący wykazywali się starannością, podejmując działania w celu przyspieszenia postępowania i wnosząc wielokrotnie o wyznaczenie rozprawy.

Zgłaszając swój udział postępowaniu, Skarb Państwa- Prezes Sądu Rejonowego w Oświęcimiu wniósł o oddalenie skargi jako bezzasadnej i o zasądzenie od skarżących zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu przedstawił dotychczasowy przebieg postępowania i podejmowane w jego toku kolejne czynności, wskazując, że na przedłużenie postępowania wpływ miały obiektywne okoliczności, takie jak konieczność powoływania kolejnych biegłych i uzupełniania opinii, zmiana sędziego, okresy urlopowe czy aktywność uczestników. Nadmiernego wydłużenia postępowania nie powodowała również częstotliwość wyznaczania terminów rozpraw, która nie odbiegała od przyjętej w Sądzie Rejonowym, jak i innych sądach praktyki. W konsekwencji, pomimo, że rozpoznawanie sprawy trwa już dłuższy czas, to nie ma podstaw do przyjęcia, że jest to okres nieakceptowany w praktyce sądowej.

#### ***Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:***

W dniu 16 lutego 2012 r. do Sądu Rejonowego wpłynął wniosek S. S. i T. S. o ustanowienie drogi koniecznej. Zarządzeniem z dnia 22 marca 2012 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 12 kwietnia 2012 r. Na tej rozprawie wezwano do udziału w sprawie kolejnych uczestników oraz dopuszczono dowody z odpisów ksiąg wieczystych i wypisu z rejestru gruntów, a także z oględzin nieruchomości z udziałem uczestników i biegłego geodety, zobowiązując wnioskodawczynię do uiszczenia zaliczki na poczet kosztów biegłego i wyznaczono termin oględzin na 6 czerwca 2012 r., który następnie przełożono na 20 czerwca 2012 r. Po dokonaniu oględzin Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego geodety, odraczając rozprawę z terminem na piśmie. Zarządzeniem z dnia 6 lipca 2012 r. zwrócono się do biegłego z odezwą o sporządzenie opinii w terminie 3 miesięcy. Zarządzeniem z dnia 19 października 2012 r. ponaglono biegłego do zwrotu akt sprawy wraz opinią w terminie tygodniowym pod rygorem nałożenia grzywny. W dniu 12 listopada 2012 r. wpłynęła opinia biegłego wraz z aktami sprawy. W dniu 18 marca 2013 r. zarządzono zmianę sędziego referenta. W dniu 11 czerwca 2013 r. zarządzono doręczenie opinii biegłego wnioskodawcom i uczestnikom, zakreślając tygodniowy termin do złożenia zarzutów. Pisma zawierające zarzuty do opinii biegłego wpłynęły w dniu 2 lipca 2013 r. i 3 lipca 2017 r. W dniu 17 lipca 2013 r. uczestnik A. T. uzupełnił braki formalne swego pisma z dnia 2 lipca 2017 r. W dniu 14 stycznia 2014 r. zarządzono doręczenie biegłemu odpisów pism uczestników celem ustosunkowania się do zawartych w nich zarzutów, a także zwrócono się o dokumenty wieczystoksięgowe i rejestrowe gruntów objętych postępowaniem. W dniu 4 marca 2014 r. wpłynęła do Sądu Rejonowego odpowiedź biegłego na zarzuty do opinii. W dniu 14 marca 2014 r. wpłynęła do Sądu Rejonowego prośba wnioskodawców o wyznaczenie rozprawy. Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2014 r. wezwano do udziału w sprawie kolejnego uczestnika- A. P. i zarządzono dręczenie jej odpisu wniosku i opinii, wzywając do ustosunkowania się do nich w terminie dwutygodniowym i ponowiono wniosek o wydanie dokumentacji ewidencyjnej. W dniu 6 maja 2014 r. wydano postanowienie w przedmiocie wypłaty kwoty 12 zł na rzecz Starostwa Powiatowego w W. i tego samego dnia zarządzenie doręczenia tego postanowienia uczestnikom postępowania lub ich pełnomocnikom. Zarządzeniem z dnia 25 lipca 2014 r. akta zostały przekazane do referatu nowego sędziego w związku z przeniesieniem dotychczasowego referenta do innego sądu. W dniu 22 sierpnia 2014 r. wpłynął wniosek wnioskodawczyni o wyznaczenie terminu rozprawy. Zarządzeniem z dnia 14 września 2014 r. zwrócono się o nadesłanie poświadczenia własności działki nr (...) oraz wypisu z rejestru gruntów działki nr (...) w J.. Postanowieniem z dnia 28 listopada 2018 r. przyznano Starostwu Powiatowemu w W. wynagrodzenie za żądane dokumenty. W dniu 9 stycznia 2015 r. do Sądu Rejonowego wpłynął wniosek skarżącej o wyznaczenie terminu rozprawy. Zarządzeniem z dnia 19 stycznia 2015 r. polecono zwrócenie się o wydanie dalszej dokumentacji ewidencyjnej. W dniu 13 marca 2015 r. przesłano uczestnikom

zawiadomienie o wyznaczeniu terminu rozprawy na 31 marca 2015 r. Na tej rozprawie Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłego geodety, zakreślając miesięczny termin jej sporządzenia. W dniu 1 czerwca 2015 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia uzupełniająca. Zarządzeniem z dnia 3 lipca 2015 r., wykonanym w dniu 21 lipca 2015 r., doręczono uczestnikom i wnioskodawcom opinię biegłego i pismo stanowiącej odpowiedź na zarzuty do opinii, zakreślając termin tygodniowy na zgłoszenie uwag i zastrzeżeń. Zarządzeniem z dnia 30 lipca 2015 r. wyznaczono termin rozprawy na 16 grudnia 2015 r. Na tej rozprawie Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie drogi koniecznej, zakreślając termin dwumiesięczny lub do 30 kwietnia 2016 r. w razie konieczności przeprowadzenia czynności terenowych. W dniu 4 marca 2016 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia biegłego rzeczoznawcy. W dniu 17 marca 2016 r. opinia ta została przesłana uczestnikom ze zobowiązaniem do zgłoszenia w terminie tygodniowym uwag i zastrzeżeń. Zarządzeniem z dnia 5 kwietnia 2016 r. wyznaczono termin rozprawy na 4 maja 2016 r. Na tym terminie zamknięto rozprawę i wyznaczono termin ogłoszenia postanowienia na 12 maja 2016 r. Na tym posiedzeniu otwarto zamkniętą rozprawę i dopuszczono dowód z oględzin na miejscu położenia przedmiotu postępowania na okoliczność ustalenia, czy istnieje inna wersja drogi koniecznej do nieruchomości wnioskodawców. Termin oględzin został wyznaczony na 14 lipca 2016 r. Po przeprowadzeniu oględzin w dniu 14 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego geodety na okoliczność wyrysowania na mapie gruntów dwóch wersji dróg koniecznych wskazanych przez uczestników i wnioskodawców- w terminie 3 miesięcy. Zarządzeniem z dnia 23 listopada 2016 r. ponaglono biegłego o sporządzenie zleconej opinii do dnia 10 grudnia 2016 r. pod rygorem nałożenia grzywny. W dniu 20 grudnia 2016 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia biegłego geodety. W dniu 4 stycznia 2017 r. odpisy opinii zostały przesłane do wnioskodawców i uczestników ze zobowiązaniem do złożenia w terminie tygodniowym uwag i zastrzeżeń. W dniu 23 stycznia 2017 r. przesłano wnioskodawcom i uczestnikom zawiadomienie o wyznaczeniu terminu rozprawy na 8 marca 2017 r. Na tej rozprawie postanowiono doręczyć biegłemu odpisy pism zawierających uwagi i zastrzeżenia do opinii, zakreślając czternastodniowy termin do sporządzenia pisemnej opinii uzupełniającej. W dniu 20 kwietnia 2017 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia uzupełniająca. Zarządzeniem z dnia 23 maja 2017 r. nakazano doręczenie opinii uzupełniającej wnioskodawcom i uczestnikom oraz wyznaczono termin rozprawy na 19 lipca 2017 r. Na tym terminie zamknięto rozprawę i wyznaczono termin ogłoszenia postanowienia na 28 lipca 2017 r. Na tym posiedzeniu Sąd Rejonowy otworzył zamkniętą rozprawę i dopuścił dowody z opinii uzupełniającej biegłego geodety w celu modyfikacji jego opinii geodezyjnej z dnia 8 listopada 2012 r. oraz z aktualnych poświadczeń własności określonych działek. W dniu 13 października 2017 r. ponaglono biegłego o nadesłanie zleconej opinii w terminie 3 tygodni pod rygorem grzywny. W dniu 23 października 2017 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia uzupełniająca biegłego, która w dniu 13 listopada 2017 r. została przesłana wnioskodawcom i uczestnikom ze zobowiązaniem do zgłoszenia w terminie tygodniowym uwag i zastrzeżeń. W dniu 21 listopada 2017 r. Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność aktualizacji opinii dotyczącej wartości rynkowej określonych działek gruntu z rozszerzeniem tezy dowodowej o kolejne działki, zakreślając sześciotygodniowy termin na wykonanie opinii. W dniu 3 stycznia 2018 r. do Sądu Rejonowego wpłynęło pismo biegłej, która wskazała, że opinie geodety nie zawierają wszystkich niezbędnych danych dotyczących powierzchni służebności i wniosła o prolongatę terminu do sporządzenia opinii o 5 tygodni z uwagi na planowane leczenie szpitalne. Zarządzeniem z dnia 17 stycznia 2018 r. zwrócono się do biegłego geodety o uzupełnienie opinii w terminie 3 tygodni. W dniu 9 kwietnia 2018 r. do Sądu Rejonowego wpłynęło pismo wnioskodawców z wnioskiem o wyznaczenie rozprawy. W dniu 26 kwietnia 2018 r. przesłano biegłemu ponaglenie o sporządzenie zleconej opinii w terminie 14 dni pod rygorem grzywny. W dniu 9 maja 2018 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia uzupełniająca biegłego geodety. W dniu 6 czerwca 2018 r. przesłano biegłej z zakresu wyceny nieruchomości uzupełniającą opinię geodezyjną, zwracając się o sporządzenie opinii uzupełniającej w terminie 6 tygodni. W dniu 30 lipca 2018 r. do Sądu Rejonowego wpłynęła opinia biegłej z zakresu szacowania nieruchomości. W dniu 31 lipca 2018 r. sprawa została przekazana do rozpoznania nowemu sędziemu referentowi. W dniu 7 sierpnia 2018 r. przesłano uczestnikom i wnioskodawcom odpis opinii, wzywając do wskazania wszystkich zarzutów w terminie dwutygodniowym. Zarządzeniem z dnia 6 września 2018 r. wyznaczono termin rozprawy na 12 grudnia 2018 r. Termin ten został jednakże odwołany zarządzeniem z dnia 13 listopada 2018 r. z uwagi na powrót z urlopu wypoczynkowego sędziego będącego pierwotnie referentem w sprawie. Nowy termin rozprawy został wyznaczony zarządzeniem z dnia 27 grudnia 2018 r. na 5 lutego 2019 r. Na tym terminie rozprawę odroczone do 6 marca 2019 r. z uwagi na nieprawidłowe zawiadomienie pełnomocnika uczestnika Skarbu Państwa-

PGWWP. Na kolejnym terminie zamknięto rozprawę, wyznaczając termin ogłoszenia orzeczenia na 18 marca 2019 r. Na tym posiedzeniu otwarto zamkniętą rozprawę i dopuszczono dowody z opinii uzupełniającej biegłego geodety na okoliczność powierzchni zajętej pod drogę konieczną z działki (...) ze zobowiązaniem do jej sporządzenia w terminie 3 tygodni, a także z poświadczenia własności wskazanej działki i informacji wydziału geodezji na okoliczność linii brzegowej potoku J.. W dniu 16 maja 2019 r. wpłynęła do Sądu Rejonowego opinia uzupełniająca biegłego geodety. Zarządzeniem z dnia 18 czerwca 2019 r. wyznaczono termin rozprawy na 28 czerwca 2019 r. Na tym terminie rozprawa została odroczone bez terminu.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Skarga zasługiwała na uwzględnienie w części.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (j.t. Dz.U.2018.75.-„ustawa o skardze”), strona (odpowiednio- uczestnik postępowania nieprocesowego) może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Stwierdzenie, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, wymaga oceny terminowości i prawidłowości czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy przy uwzględnieniu jej charakteru, stopnia faktycznej i prawnej zawichości, znaczenia dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowania się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Należy jednocześnie zaznaczyć, że przewlekłość postępowania zachodzi zarówno wtedy, gdy Sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy wprawdzie je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy.

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego instrumentu w postaci skargi na przewlekłość postępowania było skutkiem przyjętych przez państwo polskie zobowiązań międzynarodowych i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Rozpoznając niniejszą skargę i dokonując oceny naruszenia prawa skarżącej do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zobowiązany jest brać pod rozwagę standardy wypracowane w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (art. 1 ust. 3 ustawy o skardze). Zapewnienie środka urzeczywistniającego przestrzeganie praw i wolności zagwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka winno bowiem nastąpić w pierwszej kolejności na poziomie krajowym. Dlatego też ocena przewlekłości postępowania winna być dokonywana w oparciu o zasady określone w Konwencji i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału Praw Człowieka

Oporając się na przywołanych powyżej kryteriach oceny terminowości i prawidłowości prowadzenia postępowania, Sąd Okręgowy uznał, iż objęte skargą postępowanie toczyło się z właściwą dynamiką jedynie na jego początkowym etapie, tj. na przestrzeni kilku miesięcy od wpływu wniosku inicjującego postępowanie. W tym okresie Sąd Rejonowy prawidłowo i w akceptowalnych odstępach czasowych podejmował kolejne czynności i reagował na wnoszone przez uczestników środki prawne. Na dalszych stadiach postępowania dochodziło jednak do nadmiernego wydłużania okresów dzielących kolejne czynności zmierzające do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, a także do szeregu zaniechań i wadliwej organizacji toku postępowania, a wręcz okresowej bezczynności sądu oraz podejmowania błędnych decyzji proceduralnych, które podważały konstytucyjne, konwencyjne i proceduralne dyrektywy osądzania w rozsądnym terminie spraw sądowych.

W szczególności należy zauważyć, że pierwsza opinia biegłego geodety wpłynęła do Sądu Rejonowego w dniu 12 listopada 2012 r., zaś jej doręczenie wnioskodawcom i uczestnikom zarządzono dopiero w dniu 11 czerwca 2013 r., a więc po niemal 7 miesiącach, które charakteryzowały się całkowitym zanikiem aktywności Sądu Rejonowego, mającej na celu merytoryczne rozpoznanie sprawy. Po doręczeniu odpisu opinii biegłego wyznaczono wnioskodawcom i uczestnikom tygodniowy termin na zgłoszenie ewentualnych uwag i zastrzeżeń. Pisma zawierające zarzuty do

opinii biegłego wpłynęły w lipcu 2013 r. (17 lipca 2013 r. uczestnik A. T. uzupełnił braki formalne swego pisma), lecz dopiero 14 stycznia 2014 r. zarządzono doręczenie biegłemu odpisów tychże pism celem ustosunkowania się do zawartych w nich zarzutów, a także zwrócono się o dokumenty wieczystoksięgowe i rejestrowe gruntów objętych postępowaniem. Na przestrzeni blisko sześciu miesięcy nie podjęto zatem żadnej czynności zmierzającej do merytorycznego zakończenia postępowania.

Po otrzymaniu odpowiedzi biegłego na zarzuty do opinii postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2014 r. wezwano do udziału w sprawie kolejnego uczestnika- A. P. i zarządzono dręczenie jej odpisu wniosku i opinii, wzywając do ustosunkowania się do nich w terminie dwutygodniowym i ponowiono wniosek o wydanie dokumentacji ewidencyjnej. Na przestrzeni kolejnych 11 miesięcy działania Sadu Rejonowego ograniczyły się do dwukrotnego wystąpienia o nadesłanie rejestrowej i ewidencyjnej, dotyczącej określonych działek, podczas gdy czynności te mogły i niewątpliwie powinny być wykonane na wcześniejszym etapie postępowania, a także do podejmowania czynności w kwestiach zupełnie pobocznych i wewnątrzorganizacyjnych, których wykonanie nie mogło świadczyć o właściwej dynamice postępowania ani usprawiedliwiać zaniechania aktywności zmierzającej do merytorycznego rozpoznania sprawy.

Dopiero w dniu 13 marca 2015 r. przesłano uczestnikom zawiadomienie o wyznaczeniu terminu rozprawy na 31 marca 2015 r. Na tej rozprawie dopuszczono dowód z opinii uzupełniającej biegłego, która wpłynęła w dniu 1 czerwca 2015 r., lecz została wraz z pismem stanowiącym odpowiedź na zarzuty do opinii przesłana uczestnikom i wnioskodawcom dopiero ponad miesiąc później, a termin kolejnej rozprawy wyznaczono dopiero 30 lipca 2015 r. na 16 grudnia 2015 r.

Następnie, po dopuszczeniu i przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie drogi koniecznej, w dniu 4 maja 2016 r. zamknięto rozprawę i wyznaczono termin ogłoszenia postanowienia na 12 maja 2016 r., kiedy to jednak rozprawa została otwarta na nowo i dopuszczono dowód z oględzin na miejscu położenia przedmiotu postępowania na okoliczność ustalenia, czy istnieje inna wersja drogi koniecznej do nieruchomości wnioskodawców, pomimo, że tego rodzaju dowód był już przeprowadzony na początkowym etapie postępowania, a równocześnie nie ujawniono żadnych istotnych dla sprawy faktów ani stanowisk zainteresowanych, które nie były uprzednio znane.

Po przeprowadzeniu oględzin w dniu 14 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego geodety w celu przedstawienia dwóch wersji przebiegu drogi koniecznej, wskazanych przez uczestników i wnioskodawców- w terminie 3 miesięcy. Należy przy tym zauważyć, iż stanowiska wnioskodawców i uczestników w przywołanym były formułowane znacznie wcześniej, a ustalenie alternatywnych wersji przebiegu drogi koniecznej powinno zostać objęte uprzednimi zleceniami sporządzenia opinii, zaś zaniechanie w tym zakresie doprowadziło do multiplikowania czynności i znacznego przedłużenia postępowania.

Po ponagleniu ze strony Sądu Rejonowego, w dniu 20 grudnia 2016 r. wpłynęła opinia biegłego geodety. Następnie w styczniu 2017 r. przesłano wnioskodawcom i uczestnikom odpis opinii oraz zawiadomienie o wyznaczeniu terminu rozprawy na 8 marca 2017 r. Wtedy to doręczono biegłemu odpisy pism zawierających uwagi i zastrzeżenia do opinii, zakreślając czternastodniowy termin do sporządzenia pisemnej opinii uzupełniającej, która wpłynęła do Sądu Rejonowego w dniu 20 kwietnia 2017 r., jednakże została przesłana wnioskodawcom i uczestnikom dopiero miesiąc później.

W dniu 19 lipca 2017 r. zamknięto rozprawę i wyznaczono termin ogłoszenia postanowienia na 28 lipca 2017 r., kiedy to jednakże ponownie otwarto rozprawę i dopuszczono dowody z opinii uzupełniającej biegłego geodety w celu modyfikacji jego opinii geodezyjnej z dnia 8 listopada 2012 r. oraz z aktualnych poświadczeń własności określonych działek. Należy nadmienić, że taka sytuacja- zamknięcie rozprawy i wyznaczenie terminu ogłoszenia postanowienia, a następnie ponowne otwarcie rozprawy i przeprowadzenie kolejnych dowodów z uzupełniających opinii biegłych- powtórzyła się kolejny raz w marcu 2019 r. W każdym z tych przypadków kolejne dowody były dopuszczane na okoliczność faktów, które mogły i powinny być ustalone na znacznie wcześniejszym stadium postępowania, zwłaszcza

w sytuacji, gdy objęte postępowaniem nieruchomości wnioskodawców i uczestników nie uległy żadnym istotnym zmianom.

W tym kontekście podkreślić należy, że skuteczność i efektywność ochrony sądowej udzielanej w postępowaniu cywilnym wymaga nie tylko tego, by konkretyzacja uprawnień i obowiązków podmiotów prawa w rozstrzygnięciu sądowym była merytorycznie prawidłowa, lecz także tego, by orzeczenie to było wydane możliwie jak najszybciej. Im dłużej bowiem postępowanie trwa, tym niższa jest dla stron (uczestników) realna wartość osiągniętego w nim rezultatu. Zgodnie z art. 6 § 1 k.p.c., sąd zobligowany jest dążyć do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i aktywnie przeciwdziałać przewlekłości postępowania. Urzeczywistnieniu zasady szybkości postępowania służy szereg procesowych środków dyscyplinujących, w tym instrumentów proceduralnych nakazujących sprawne zebranie (koncentrację) materiału procesowego. Realizacja tych założeń w praktyce następuje w szczególności poprzez egzekwowanie rygoru pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów (art. 207 k.p.c., art. 217 k.p.c., art. 381 k.p.c.). Stosownie zaś do art. 212 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. sąd na rozprawie przez zadawanie pytań winien skłaniać uczestników postępowania nieprocesowego do przytoczenia lub uzupełnienia twierdzeń lub dowodów na ich poparcie oraz udzielić wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych praw lub roszczeń i w ten sam sposób sąd winien dążyć do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne. Na gruncie postępowania nieprocesowego (w którym rozpoznawana jest niniejsza sprawa) charakterystyczna dla procesu cywilnego zasada kontradyktoryjności ustępuje miejsca zasadzie działania sądu z urzędu, a w takim wypadku sąd, uzupełniając aktywność procesową uczestników w zakresie postępowania dowodowego, ma szczególny obowiązek dbałości o to, aby materiał procesowy został zgromadzony sprawnie i szybko. W rozpatrywanej sprawie powinność ta została w sposób rażąco naruszona, o czym świadczy w szczególności aż trzykrotne otwieranie zamkniętej rozprawy (pomimo braku istotnych zmian stanu faktycznego dotyczącego przedmiotu postępowania) i przeprowadzanie po wielokroć opinii (uzupełniających) biegłego geodety na okoliczności, które mogły i powinny być wyjaśnione na znacznie wcześniejszych stadiach postępowania.

W następstwie dostrzeżonych uchybień niniejsza sprawa, należąca do kategorii typowych z zakresu ustanowienia drogi koniecznej i niewykazująca ponadprzeciętnego stopnia złożoności pod względem faktycznym ani prawnym, pomimo upływu blisko 7,5 roku od wpływu wniosku inicjującego postępowanie nadal nie została merytorycznie rozstrzygnięta. Należy przy tym odnotować, iż ustanowienie drogi koniecznej ma z natury rzeczy istotne znaczenie dla właścicieli nieruchomości władnącej, zapewniając możliwość korzystania i pobierania z niej pożytków, a więc realizowania uprawnień wynikających z istoty prawa własności. Nie sposób przy tym uznać, aby dostrzeżone powyżej rozciągnięcie w czasie poszczególnych czynności Sądu i brak właściwej organizacji postępowania były następstwem postawy wnioskodawców.

W świetle powyższych uwag należało stwierdzić, że objęte skargą postępowanie trwało niewątpliwie znacznie dłużej, aniżeli powinno w okolicznościach rozpatrywanej w nim sprawy i jako takie dotknięte było przewlekłością w rozumieniu art. 2 ustawy o skardze, której zaistnienie Sąd Okręgowy stwierdził, orzekając jak w punkcie 1. sentencji niniejszego postanowienia na podstawie 12 ust. 2 ustawy o skardze.

Konsekwencją stwierdzenia przewlekłości postępowania jest przyznanie skarżącym sumy pieniężnej w wysokości 4.900 zł, która stanowi iloczyn długości trwania postępowania i kwoty nie mniejszej niż 500 zł (art. 12 ust. 4 ustawy o skardze). W przedmiotowej sprawie uzasadnione jest przyjęcie kwoty wyższej niż minimalna a to w wysokości 700 zł jako adekwatnej przy uwzględnieniu charakteru i skali stwierdzonych zaniedbań, ogólnej długości opóźnień spowodowanych wadliwymi czynnościami Sądu Rejonowego oraz wagi niniejszej sprawy z punktu widzenia interesów skarżącej. Wobec powyższego, zgłoszone przez skarżącą żądanie przyznania sumy pieniężnej w maksymalnej wysokości nie znajdowało uzasadnienia i jako takie podlegało oddaleniu w części, w jakiej przekraczało kwotę 4.900 zł.

Skarżący domagali się również zalecenia Sądowi rozpoznającemu sprawę rozpoznania sprawy w ciągu miesiąca od dnia rozpoznania skargi. Należy jednak zauważyć, iż kontynuacja postępowania i jego zakończenie wymaga wyznaczenia terminu rozprawy, co wiąże się z koniecznością prawidłowego zawiadomienia wszystkich uczestników

(por. art. 149 § 2 k.p.c.) i podjęcia odpowiednich czynności organizacyjnych. Nie da się również wykluczyć, iż przebieg kolejnego posiedzenia może uniemożliwić zamknięcie rozprawy i zakończenie postępowania. Sąd Okręgowy dostrzega zatem, iż z przyczyn obiektywnych wydanie rozstrzygnięcia w ściśle określonym terminie może okazać się niewykonalne.

Nie oznacza to jednak, że Sąd Rejonowy ma dowolny czas na zakończenie postępowania albowiem ze względu na stwierdzoną przewlekłość sprawa powinna zostać potraktowana priorytetowo a czynności podejmowane w sprawie powinny zmierzać do wyznaczenia rozprawy jedynie celem jej merytorycznego zakończenia

O zwrocie uiszczonej przez skarżących opłaty od skargi orzeczono stosownie do treści art. 17 ust. 3 ustawy o skardze.

SSO Barbara Kursa SSO Beata Tabaka SSO Liliana Kaltenbek